

Den Haag

dienst: dienstcode

Retouradres: Postbus 12600, 2500 DJ Den Haag

Aan de gemeenteraad

Datum

14 januari 2025

Onderwerp

Preadvies op initiatiefvoorstel: 'Het verhogen van het leesniveau van Haagse kinderen'

Ons kenmerk

OCW/10837714

RIS320005

Contactpersoon

Edward Severin

Dienst

Dienst Onderwijs, Cultuur en Welzijn

Afdeling

OCW Stad en Bestuur

Telefoonnummer

14070

E-mailadres

edward.severin@denhaag.nl

Op 26 september 2024 is het initiatiefvoorstel "Het verhogen van het leesniveau van Haagse kinderen" van raadslid de heer Bom, aan de voorzitter van de gemeenteraad aangeboden. Met belangstelling heeft het college kennisgenomen van de inhoud. Hierbij biedt het college de raad het preadvies van het college over het initiatiefvoorstel aan.

In Den Haag gebeurt het nodige op het gebied van taalbevordering, leesplezier en het stimuleren van een goed leesniveau. Voor wat betreft het introduceren van nieuwe initiatieven wijst het college erop dat een groot deel van het budget van programma 6 (onderwijs) van de programmabegroting gaat naar activiteiten en doelstelling gericht op taal (Programmabegroting RIS318547). We richten ons onder meer op het voorkomen van taalachterstanden bij het jonge kind door middel van de subsidieregeling Voor- en vroegschoolse educatie Den Haag 2024 (RIS319842). In de subsidieregelingen Primair Onderwijs Den Haag 2024 (RIS318873) en Voortgezet Onderwijs Den Haag 2024 (RIS318885) is een aanzienlijk deel van de activiteiten gericht op het verbeteren van het taalniveau van kinderen. Met Actieplan Taal (RIS316363) geven we een extra impuls om de cyclus van laaggeletterdheid te doorbreken, waarbij Actielijn 3: Samen lezen, zich specifiek richt op het stimuleren van lezen en leesplezier. Mocht er aanleiding zijn om te intensiveren of een nieuw initiatief te introduceren, dan staat het college hiervoor open.

Concluderend geven we het volgende preadvies per dictum

1. *Leeskoffertjes voor nieuwe ouders.*

Elke ouder ontvangt bij de geboorteaangifte een leeskoffertje gevuld met boeken en voorleestips. Dit initiatief zorgt voor een vroege kennismaking met boeken en stimuleert het voorlezen vanaf de eerste levensmaanden. Ouders worden verder ondersteund met materialen en trainingen om thuis het lezen te bevorderen. Dit omvat handleidingen, online bronnen en tips voor het creëren van een rijke leesomgeving thuis, zodat kinderen van jongs af aan in aanraking komen met taal.

Het college acht dit voorstel overbodig. Alle ouders van in Den Haag geboren en geregistreerde baby's ontvangen een brief met de uitnodiging om het BoekStartkoffertje in de bibliotheek op te halen en hun kind gelijk gratis lid van de bibliotheek te maken. Op de achterzijde van de brief staan voorleestips en QR-codes.

Via deze codes kan de brief online worden vertaald in talen van verschillende Haagse migrantengroepen. In de bibliotheek krijgen ouders naast het Boekstartkoffertje uitleg over de collectie en activiteiten, zoals voorleesactiviteiten. Ook bij de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) en voorscholen worden jonge ouders geïnformeerd over bovenstaande.

Vanuit het beleid dat ook thuis lees- en taalontwikkeling moet worden bevorderd, ondersteunt het college dat ook thuis lezen en taalontwikkeling moet worden bevorderd. Mede daarom ondersteunt het college initiatieven zoals Spel aan Huis en de Voor- en DoorleesExpress. Hierbij worden gezinnen met jonge kinderen die dat nodig hebben, thuis ondersteund en gestimuleerd bij het voorkomen en tegengaan van taalachterstanden. Naast het uitreiken van het BoekStartkoffertje met kinderboeken aan de jongste inwoners van Den Haag, delen we de aankomende twee jaar op vier momenten ook gratis boeken uit aan gezinnen die klant zijn bij de Haagse Voedselbank (Actieplan Taal, RIS316363). Verder ontvangen ouders bij het eerste bezoek aan de verloskundigen ook een Taalschatten stakalender. Deze kalender biedt ouders handvatten en tips om te praten met hun kindje en is een eerste stap in het verbeteren van de taalvaardigheid en de bewustwording van ouders.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

2. Leeshoekjes in de stad

In samenwerking met lokale bibliotheken en andere partners worden leeshoekjes ingericht op diverse openbare plekken zoals parken, wachtruimtes en buurtcentra. Deze leeshoekjes maken lezen laagdrempelig en toegankelijk voor alle kinderen, en creëren een omgeving waar lezen en ontspannen hand in hand gaan.

Met 17 vestigingen van Bibliotheek Den Haag is er altijd een bibliotheek in de buurt (zie ook de Visie op wijkbibliotheken (RIS 180236a)). In 2025 wordt dat netwerk verder uitgebreid met een vestiging in Mariahoeve. Daarnaast is de bibliotheek actief op scholen en voorscholen, bijvoorbeeld met de nieuwe programma's de Bibliotheek op school en BoekStart in de kinderopvang (Actieplan Taal, RIS316363). Die programma's zorgen voor rijke collecties op deelnemende (voor)scholen. Verder is het voor scholen en voorscholen mogelijk om bij de bibliotheek koffers met boeken, lesbrieven en andere materialen te lenen. Voor peuters wordt gebruik gemaakt van de methode Voorleesvogel, waarbij alle kindjes van een groep van de kinderopvang een boekje van de bibliotheek (tijdelijk) mee naar huis krijgen met voorleestips voor de ouders. Tevens is Bibliotheek Den Haag gestart met het programma BoekStart Coach bij een aantal CJG's. Ook daar komt naast advies van getrainde bibliotheekmedewerkers tijdens spreekuren een collectie beschikbaar. De intentie is om uiteindelijk alle CJG's te voorzien van een BoekStart Coach. Het college is van mening dat het aantal plekken in de stad waar kinderen en hun ouders kunnen lezen en ontspannen toereikend is.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

3. Voorlees opa's en oma's

Het initiatief waarbij senioren worden gekoppeld aan kinderen met een taalachterstand om voor te lezen, moet verder worden uitgebreid. Senioren kunnen op een laagdrempelige manier bijdragen aan de taalontwikkeling van kinderen, terwijl zij zelf actief en betrokken blijven. Via huisartsen, scholen, buurthuizen en verzorgingstehuizen worden ouderen geworven om als voorlees opa's en oma's aan de slag te gaan.

Het college gaat ervan uit dat de initiatiefnemer doelt op de VoorleesExpress en de DoorleesExpress. Via de VoorleesExpress en de DoorleesExpress gaan vrijwilligers samen met ouders en kinderen in de leeftijd van 2 tot 8 jaar respectievelijk 8 tot 12 jaar thuis aan de slag met taal en (voor-)lezen.

Dit sluit aan bij de afgedane motie 'Voorlees opa's en oma's' (RIS314176). Hierin wordt geconstateerd dat senioren en kinderen met een taalachterstand op een laagdrempelige manier met elkaar in contact worden gebracht via de structuur die al aanwezig is in de stad.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

4. *Leesbuddy's*

Een leesbuddy-programma koppelt oudere leerlingen of studenten aan jongere kinderen om hen te helpen met lezen. Dit bevordert niet alleen de leesvaardigheid, maar versterkt ook de sociale verbinding tussen verschillende leeftijdsgroepen. Dit biedt kinderen extra begeleiding en motivatie om hun leesvaardigheid te verbeteren.

In de bestaande structuren zoals beschreven in punt 3 van de collegereactie op het initiatiefvoorstel, heeft iedereen de gelegenheid om jonge kinderen te helpen met lezen. Daarbovenop hebben basisscholen in hun leesonderwijs vaak een leesbuddy-systeem waarin een kind uit groep 7 of 8 leest met, en voorleest aan, jongere kinderen.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

5. *Voorleesuurttjes in bibliotheken*

Bibliotheken organiseren wekelijkse voorleesuurttjes, waarbij ouders en kinderen samenkomen om te luisteren naar verhalen. Daarnaast wordt de inzet van voorleeshonden opnieuw ingevoerd, zoals eerder succesvol in Den Haag. Voorleeshonden bieden een ontspannen en veilige omgeving, waardoor kinderen zonder druk kunnen oefenen met lezen. De honden oordelen niet, wat het zelfvertrouwen vergroot, vooral bij kinderen met leesproblemen of dyslexie. Dit bevordert niet alleen hun leesvaardigheid, maar maakt lezen ook leuker, wat hen motiveert om vaker te lezen.

Bibliotheek Den Haag organiseert voorleesmomenten voor baby's, peuters en kleuters; respectievelijk onder de titels Babycafé, Peutertijd (beide maandelijks) en Voorleespret (wekelijks). Deze voorleesactiviteiten worden doorgaans verzorgd door medewerkers van de bibliotheek, maar ook door vrijwilligers (zoals de Voorlees opa's en oma's) of door externe professionals (bijvoorbeeld vertelkunstenaars of theatermakers). Daarnaast wordt er in verschillende wijken regelmatig meertalig voorgelezen, naar behoefte van de gemeenschap in de wijk. In de beantwoording van schriftelijke vragen 'Waar zijn de voorleeshonden gebleven?' (RIS317952) wordt aangegeven dat de impact van de inzet van voorleeshonden te beperkt is gebleken ten opzichte van andere leesbevorderende activiteiten die de bibliotheek organiseert. Het inzetten van een voorleeshond heeft daarom geen vervolg gekregen.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

6. *Kinderboekenweek op Haagse scholen*

De Kinderboekenweek wordt op alle Haagse scholen uitgebreid gevierd met extra activiteiten rondom boeken en lezen. Door middel van lezingen van kinderboekenschrijvers, boekenmarkten en voorleeswedstrijden, wordt het lezen onder kinderen verder gestimuleerd en gevierd.

De Kinderboekenweek is een landelijke campagne die ook in Den Haag al jaren omarmd wordt door scholen, boekhandels en Bibliotheek Den Haag. In de bibliotheken is er een rijke programmering rond de Kinderboekenweek en aanbod waar scholen gebruik van kunnen maken. Veel scholen organiseren verschillende activiteiten rondom de Kinderboekenweek. Naast de vele activiteiten die zij zelf aanbieden, kunnen scholen ook gebruik maken van de mogelijkheden die de bibliotheek biedt.

Voorbeelden van activiteiten zijn schrijversbezoeken, boekenkoffers, lesbrieven en bibliotheekbezoeken. Voor de jongste kinderen bestaat een vergelijkbare nationale leesbevorderingscampagne: de Nationale Voorleesdagen.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

7. *Mobiele bibliotheken in buurten*

In wijken waar weinig toegang is tot fysieke bibliotheken, worden mobiele bibliotheken ingezet. Deze bussen brengen boeken en leesplezier direct naar de kinderen toe, vooral in buitenwijken van Den Haag, waardoor iedereen toegang krijgt tot leesmateriaal.

Het college zet in op een dekkend netwerk van (wijk)bibliotheken en het onder de aandacht brengen van boeken en leesbevordering via CJG's, het onderwijs, kinderopvang en bij gezinnen thuis. Zie ook de collegereactie op voorstel 2. Een uitbreiding met mobiele bibliotheken acht het college niet nodig om alle Haagse kinderen te bereiken.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

8. *Boekenclubs voor kinderen*

De oprichting van boekenclubs voor kinderen in de stad, waar zij samen kunnen lezen en over boeken kunnen praten, stimuleert het leesplezier en motiveert kinderen om meer te lezen. Deze clubs bieden ook een sociale context waarin lezen leuk en interactief wordt.

Het college ziet de oprichting van boekenclubs niet als een verantwoordelijkheid van de gemeente. Wel hechten wij eraan faciliterend te zijn. Zo biedt Bibliotheek Den Haag ondersteuning en advies aan kinderen en volwassenen die een leesclub willen starten. Voor een groepje enthousiaste tieners bestaat sinds een aantal jaar een leesclub bij Bibliotheek Den Haag, naast een aantal leeskringen en boekenclubs voor volwassenen.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

9. *Haagse voorleeswedstrijden*

Organiseer Haagse voorleeswedstrijden als een lokale variant van de Nationale Voorleeswedstrijd. Kinderen worden uitgedaagd om hun voorleesvaardigheden te tonen, wat niet alleen competitief en leuk is, maar ook hun leesvaardigheid en betrokkenheid vergroot.

Bibliotheek Den Haag haalt de Nationale Voorleeswedstrijd dichtbij door de regionale voorrondes te organiseren in de Centrale bibliotheek. In aanloop naar deze wedstrijd wordt hiervoor ontwikkeld lesmateriaal verspreid onder scholen. Ook organiseert zij groepsbezoeken aan de bibliotheek die kunnen worden ingezet als voorbereiding op de schoolwedstrijdronde. Bij de scholen die meedoen aan de Bibliotheek op school wordt extra aandacht besteed aan de Nationale Voorleeswedstrijd. De afgelopen veertien jaar organiseerde Bibliotheek Den Haag de Haagse finale van de voorleeswedstrijd Read2Me!. Read2Me! is het landelijk kampioenschap voorlezen voor brugklassers. Dit landelijke programma stopt na schooljaar 2024/2025, omdat de afweging tussen impact en kosten negatief uitviel. Bibliotheek Den Haag ziet op dit moment geen meerwaarde in aanvullende wedstrijden. Ze acht andere interventies kansrijker.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

10. *Ondersteuning bij dyslexie*

Voor kinderen met dyslexie worden extra middelen beschikbaar gesteld om hun leesvaardigheid te verbeteren, inclusief gespecialiseerde ondersteuning en aangepaste leesmaterialen. Dit biedt gelijke kansen voor alle kinderen, zodat niemand achterblijft door leesproblemen.

Onderwijs en jeugdhulp hebben gezamenlijk de taak om lees- en/of spellingproblemen te voorkomen en te verminderen. Het ligt primair bij de scholen om effectief lees- en spellingsonderwijs te geven. Scholen signaleren lees- en spellingproblemen in een vroeg stadium en bij achterstand wordt intensieve begeleiding geboden. Voor een beperkte groep is intensivering van begeleiding helaas ontoereikend. Voor diagnostiek en behandeling van ernstige dyslexie bij kinderen in de leeftijd van zeven tot dertien jaar zijn gemeenten verantwoordelijk op grond van de Jeugdwet. In Den Haag kunnen scholen leerlingen met ernstige dyslexie direct doorverwijzen naar aanbieders voor diagnostiek en behandeling.

Bibliotheek Den Haag biedt via Passend Lezen -de onlinebibliotheek voor kinderen en volwassenen met een leesbeperking- gratis digitale content aan.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

11. *Boekenruilkasten in buurten*

In samenwerking met de gemeente en lokale partners worden in diverse wijken boekenruilkasten geplaatst. Deze bevorderen de circulatie van boeken en bieden kinderen eenvoudige toegang tot nieuwe leesmaterialen. Het doel is om in iedere buurt een boekenruilkast te plaatsen, waarbij bestaande initiatieven in kaart worden gebracht en via de gemeentelijke website worden gedeeld.

Het college omarmt het concept van de boekenruilkasten. Het is een mooi initiatief waaraan inwoners bijdragen. In Laak zijn zes 'minibiebs' geplaatst door inwoners en instellingen. Als onderdeel van het Actieplan Laak wordt nu gekeken of dit kleinschalige initiatief uitgebreid kan worden in samenwerking met het Vadercentrum Laak. Het aanbieden van (kinder)boeken die passen bij niveau, leeftijd en de belevingswereld van kinderen vraagt expertise. Deze expertise is aanwezig op alle vestigingen van Bibliotheek Den Haag. Met het programma de Bibliotheek op school brengen wij deze expertise binnen de scholen, tezamen met de beschikbaarheid van een geschikte collectie. Het college kiest ervoor in te zetten op deze expertise om het lezen te stimuleren. Initiatieven voor boekenruilkasten, zoals in Laak, ondersteunen we als onderdeel van een bredere gebiedsinzet, maar laten we verder aan inwoners over.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

12. *Samenwerking met BSO's*

Samenwerking met buitenschoolse opvangcentra (BSO's) wordt gestimuleerd om ook buiten schooltijd het lezen te bevorderen. Dit kan door middel van leesprojecten, lezingen en workshops die het belang van lezen benadrukken en het plezier ervan vergroten.

Het college faciliteert verschillende interventies om lezen te stimuleren, zie voorgaande reacties op uw voorstellen. Buitenschoolse opvang is hierin nog niet proactief meegenomen. Het college is bereid in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de BSO's om te kijken welke mogelijkheden we gezamenlijk kunnen benutten om ook hier lezen en leesvaardigheid extra te stimuleren.

Advies: het college is positief over dit voorstel. Het college onderzoekt de mogelijkheden en zal de Raad hier in Q2 over informeren. Dit gezegd hebbende, laat het college het oordeel aan de Raad.'

13. *Nationaal Leesoffensief*

Den Haag sluit zich aan bij het Nationale Leesoffensief, zoals beschreven door de Rijksoverheid. Door deelname aan landelijke campagnes en programma's voor leesbevordering, wordt het lezen onder kinderen actief gestimuleerd.

Het college geeft al invulling aan het Nationale Leesoffensief. Zo doet Bibliotheek Den Haag mee aan nationale campagnes zoals Nederland Leest, de Nationale Voorleesdagen, de Nationale Voorleeslunch en de Kinderboekenweek. Daarnaast hebben we als gemeente als onderdeel van Actieplan Taal (RIS316363) deelgenomen aan de uitrolfase van de landelijke Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (GGG) van Stichting Lezen & Schrijven. Door deelname is een platform gecreëerd voor bijeenkomsten en kennisuitwisseling, zowel landelijk als regionaal. Voor veel gemeenten heeft de gezinsgerichte aanpak van Den Haag inspirerend gewerkt én worden we als koploper gezien. Verder ondersteunt het college Heel Den Haag Leest (RIS316922) om professionals over lezen periodiek bijeen te laten komen om kennis te delen, ervaringen uit te wisselen en inspiratie op te doen. Van uitgever tot school, van boekhandel tot kinderdagverblijf. Heel Den Haag Leest weet steeds meer partners aan zich te binden. Al deze partners zetten zich op hun beurt dagelijks in om het Haagse leesplezier voor jong en oud te bevorderen.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

14. *Digitale leestools*

Er worden digitale leestools zoals apps en websites geïntroduceerd die kinderen helpen om lezen aantrekkelijker en interactiever te maken. Technologie wordt hierbij ingezet om kinderen te motiveren om vaker te lezen, zowel op school als thuis.

Er is al een ruim aanbod van digitale leesmiddelen beschikbaar, waaronder De Voorleeshoek, Bereslim, Bliksem, Yoleo en de onlinebibliotheek met e-books en luisterboeken. Binnenkort wordt de database Comics Plus beschikbaar gesteld met duizenden Engelstalige strips en manga's. Dit aanbod is gratis inbegrepen bij het Haags bibliotheeklidmaatschap voor kinderen en jeugd tot 18 jaar. Daarnaast is er voor leerlingen in het vmbo en het mbo de LEES-app waar zij gratis speciaal voor hen geselecteerde boeken kunnen lezen en beluisteren.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

15. *Leesmonitor*

De Haagse Leesmonitor wordt ingevoerd om jaarlijks de voortgang van leesvaardigheid onder Haagse kinderen te meten. Op basis van de resultaten kunnen nieuwe initiatieven worden geïntroduceerd om het leesplezier en de leesvaardigheid verder te bevorderen.

Scholen werken hard aan leesplezier en leesvaardigheid van de Haagse jeugd. Scholen volgen via de leerlingvolgsystemen de voortgang van de leesvaardigheid.

De leesvaardigheidsresultaten van alle scholen in Nederland, dus ook die van Haagse scholen, zijn openbaar beschikbaar via:

- Onderwijsinspectie: <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/>
- Dienst Uitvoering Onderwijs: https://duo.nl/open_onderwijsdata

Gezien de beschikbaarheid van de gewenste data, acht het college het niet nodig een apart instrument in te richten om de voortgang van de leesvaardigheid onder Haags kinderen te meten.

Advies: het college ontraadt dit voorstel.

Het college van burgemeester en wethouders,
de secretaris, de burgemeester,

Ilma Merx

Jan van Zanen